

.de Singel

Internationaal
Kunstcentrum

Sidi Larbi Cherkaoui & Capilla Flamenca
Les Ballets C. de la B.

Foi

wo 24, do 25, vr 26 september 2003

Wim Vandekeybus & Sidi Larbi Cherkaoui
Ultima Vez

It

zo 28, ma 29, di 30 september 2003

redactie programmaboekje **deSingel**
druk **Tegendruk**

de voorstelling 'Foi' duurt ongeveer **1 uur 40 minuten, zonder pauze**
de voorstelling 'it' duurt ongeveer **50 minuten**



gelieve uw GSM uit te schakelen!

Sidi Larbi Cherkaoui & Capilla Flamenca
Les Ballets C. de la B.
Foi

regie, choreografie	Sidi Larbi Cherkaoui
dans	Christine Leboutte, Joanna Dudley, Lisbeth Gruwez, Ulrika Kinn Svensson, Erna Ómarsdóttir, Laura Neyskens, Darryl E. Woods, Damien Jalet, Nicolas Vladyslav, Nam Jin Kim, Marc Wagemans
muzikale uitvoering	Capilla Flamenca olv. Dirk Snellings: Marnix De Cat contratenor, Jan Caals tenor, Lieven Termont bariton, Dirk Snellings bas, Liam Fennelly viool, Jan Van Outryve luit, Jowan Merckx doedelzak, fluit
coaching	Christine De Smedt, Isnel da Silveira
muzikale supervisie	
dansers	Christine Leboutte, Joanna Dudley
scenografie	Rudus Didwizsus
kostuums	Isabelle Lhoas
technische supervisie	Koen Bauwens
licht	Jeroen Wuyts
geluid	Eddy Latine
toneelmeester	Wim Van De Cappele
fotografie	Kurt van der Elst
productie en	
tourmanagement	Lies Vanborm
productieassistentie	Veerle Gevaert
coproductie	Schaubühne am Lehniner Platz, Théâtre de la Ville Parijs, Holland Festival Oude Muziek Utrecht, Springdance/Works Utrecht, Vooruit Gent, Stedelijke Concertzaal De Bijloke Gent, South Bank Centre Londen, Tanzquartier Wien, Dance Forum Monaco, PACT Zollverein/Choreographisches Zentrum NRW Essen
met speciale dank aan	Theater Stap, Etienne De Grave, Peter De Blicck, Raven Vanden Abeele, Alamire Foundation

Foyer deSingel



enkel open bij avondvoorstellingen in Rode en/of Blauwe Zaal
open vanaf 18.40 uur
kleine koude of warme gerechten te bestellen vóór 19.20 uur
broodjes tot net vóór aanvang van de voorstellingen en tijdens pauzes

Hotel Corinthia (Desguinlei 94, achterzijde torengedouw ING)

- Restaurant HUGO's at Corinthia
open van 18.30 tot 22.30 uur
- Gozo-bar
open van 10 uur tot 1 uur, uitgebreide snacks tot 23 uur
deSingelaanbod: tweede drankje gratis bij afgifte van uw toegangsbewijs van deSingel.

Wim Vandekeybus . Ultima Vez
Sidi Larbi Cherkaoui . Les Ballets C. de la B.
'it'

een initiatief van **SACD (Le Vif du Sujet)**
in samenwerking met **Festival d'Avignon**

de voorstelling
dans **Sidi Larbi Cherkaoui**
regie **Wim Vandekeybus**
choreografie **Wim Vandekeybus & Sidi Larbi Cherkaoui**

originele muziek **Charo Calvo**
in samenwerking met **Pierre Vervloesem**
teksten gebaseerd op **'The Circular Valley' van Paul Bowles**
Peter Owen Editions

stem ezel **Arno**
scenografie **Wim Vandekeybus**
lichtontwerp **Wim Vandekeybus**
in samenwerking met **Ralf Nonn, Stefan Alleweireldt**

assistente
Wim Vandekeybus **Greet Van Poeck**

technische coördinatie
& lichtingenieur **Stefan Alleweireldt**
geluidsingenieur **Arne Lievens**

kostuums **Isabelle Lhoas**
fotografie **Jean-Pierre Stoop**
geluidsopnamestudio **Studio Rising Sun, Brussel**

productie **Ultima Vez**
coproductie **Les Ballets C. de la B. / SACD Paris /**

Festival d'Avignon
Théâtre de la Ville Paris / PACT Zollverein/
Choreo graphisches Zentrum NRW Essen
(herwerkte versie)

Sidi Larbi Cherkaoui dankt **Damien Jalet, Erna Ómarsdóttir, Thi-Mai**
Nguyen en Ultima Vez dansers

de filmfragmenten
regie, script **Wim Vandekeybus**
directeur fotografie **Nicolas Karakatsanis**
montage **Dieter Diependaele**
geluidsontwerp **Charo Calvo**
cast **Sidi Larbi Cherkaoui & 'Ferdinand'**
regieassistente **Greet Van Poeck**
chef electro **Marc Stolz**
electro's **Krispijn Schuyesmans, Hans Valken**
technische assistentie **Ralf Nonn, Daniel Huard**
machino **Mark Freyens**
kostuums **Isabelle Lhoas**
catering **Ria Boon**
opnamestudio **MONEV, Sint-Pieters-Leeuw**
postproductie beeld **Condor Brussel**
postproductie
muziek & geluid **ACE Digital House Brussel**
productie **CCCCP / Ultima Vez**
producenten **Arielle Sleutel, Bart Van Langendonck**
productieleiding **Arielle Sleutel**



Over engelen en mensen

Sidi Larbi Cherkaoui is als danser en choreograaf een natuur-talent, een van die zeldzame figuren die als vanzelf aanvoelen wat je op een scène kunt zeggen en doen. Intuïtief put hij uit het hele arsenaal aan theatrale middelen om tegenstrijdige gedachten en emoties in pakkende beelden om te zetten. Je kon het zien in 'Rien de rien' en 'D'avant', en nu ook weer in 'Foi', drie voorstellingen waarin muziek een bron van inspiratie is.

Net als bij Alain Platel, zijn leermeester bij 'Les ballets C. de la B.', zijn Cherkaouis voorstellingen opgebouwd als complexe puzzels. De puzzelstukken zijn het materiaal dat dansers aan-dragen tijdens improvisaties rond een muzikaal thema, een verhaal, een fait divers enzovoort. Die worden ineengepast tot scènes die steeds nieuwe harmonische variaties op dezelfde grondtoon bieden. Het is zoeken naar één smaak, één lijn zegt Cherkaoui zelf. Niet verwonderlijk dus dat veel scènes en vondsten sneuvelen voor alles op zijn plaats zit. Deze week werd aan 'Foi' dan ook nog druk gesleuteld. De scenografie ligt echter wel al vast. Het is in al zijn eenvoud een imposant, suggestief decor van hoge, grijze wanden die in een hoek van 45° tegenover elkaar opgesteld zijn. Tussen beide wanden gaapt een grote spleet die uitgeeft op een onbestemde diepte achterin. Die egale oppervlakken worden enkel aan de linkerzijde onderbroken door drie hooggelegen raamopeningen. Ze vormen het balkon van waarop de muzikanten van Dirk Snellings' 'Capilla Flamenca' het verhaal begeleiden. Je kunt in het scènebeeld zowat alles tegelijk zien. Soms lijkt het overduidelijk een marktplaats waarop gedanst en gezongen

wordt, een andere keer heeft het iets van de verlatenheid van een kerkhof.

In deze voorstelling gaat het ook om fundamentele dingen in mensenlevens als geboorte, dood en herinnering. De enkele scènes die afgerond zijn, laten daar geen twijfel over bestaan. In een scène zie je een strak-zakelijk geklede, kort gekapte, stroeve vrouw (Joanna Dudley) ijsberen over het podium, terwijl rond haar twee figuren dartelen. Ze zijn als lastige gedachten en herinneringen die haar bespoken. Soms blijkt dat ook uit haar gedrag: zonder aanleiding begint ze luidop te discussiëren met iemand die er niet is. Dat beeld van herinneringen of geesten - Cherkaoui spreekt ook van engelen - die mensen bespoken, komt meermaals terug. Bijvoorbeeld als dezelfde vrouw plots getooid wordt met weelderig lang haar. Dat haar, het echte hoofdhaar van het engeltje dat rond haar hangt, wordt op haar hoofd geschikt door Darryl E. Woods, de zwarte acteur die in 'Iets op Bach' van Platel uitblonk in zijn travestierol en die hier nog eens overdoet. Geleidelijk komen alle andere dansers, mannen en vrouwen, erg dicht rond haar staan. Door een vernuftige gymnastiek lijkt het alsof alle lichamen in elkaar overgaan, alsof het ene lichaamsbeeld het andere voortbrengt. Dat vervloeien van lichamen klopt op een merkwaardige manier met de laat-middeleeuwse muziek van de 'Capilla Flamenca' die weerklinkt vanop het zijbalkon. Het moderne beeld van een onstabiele (lichamelijke) identiteit maakt hier op een hoogst merkwaardige manier plaats voor een tweede, middeleeuwse interpretatie: lichamen die alle met elkaar verbonden zijn in een hogere eenheid, een cyclus van komen en gaan.

Ritueel

Dat geeft Cherkaoui volmondig toe. 'De voorstelling vertrekt vanuit een beeld dat heel vaag, maar gevoelsmatig toch ook heel precies is. Ik wil het hebben over het begin en einde van

personages vanuit de idee dat ze deel uitmaken van een eeuwige cyclus, waarin alles weerkeert. Dat correspondeert ook met het beeld van engelen die om ons heen draaien. De voorstelling is een groepsritueel, waarbij iedereen zijn plaats heeft in de 'wereld' op het podium. Symbolisch is het getal drie daarom voor mij van groot belang. Drie tellen is een walsritme dat altijd maar doorgaat, een eeuwige cyclus. Het getal keert overal terug: er zijn drie vensters, veel dansen zijn geconstrueerd als een trio, enzovoort. De muziek werkt hier als een katalysator. Je gaat kijken vanuit een bepaalde sym-



boliek. De voorstelling heeft het over de eigen aard van het rituele en het religieuze, maar meer in het algemeen over wat je gelooft of niet gelooft. Hoe dat in je leven ingrijpt. Ik heb natuurlijk een merkwaardige achtergrond op dat vlak, door mijn gemengde Marokkaans-Belgische afkomst. Maar voor iedereen geldt dat je je opvoeding steeds meedraagt, dat ze bepaalt hoe je denkt, kijkt, handelt. Danseres Lisbeth Gruwez kreeg bijvoorbeeld een klassieke training voor ze bij PARTS ging studeren. Ze wil die erfenis afschudden, maar het zit nog steeds in haar. Dat gebruiken we in een scène waarin zij door een olievlek een zwarte zwaan wordt. Maar het gaat om meer dan alleen je opvoeding. Bij iedereen spelen mythen en verhalen onbewust een rol in het leven. Engelen zijn een goed voorbeeld: het zijn archetypes die al voor de bijbel bestonden, en als het ware in de bijbel ingeslopen zijn. In enkele scènes refereren we ook naar overbekende mythen. Als Nicolas Vladyslav zich met zijn voeten ophangt aan een touw is dat een verwijzing naar het verhaal van Odysseus die zich aan een mast liet vastbinden om te genieten van het gezang van de sirenen en er toch aan te weerstaan.'

Samenhang

Hoe theoretisch of zwaarwichtig dat ook klinkt, de voorstelling oogt erg lichtvoetig, ook in letterlijke zin. Bewegingen zijn vloeiend, soms haast acrobatisch. Dansers lijken rond elkaar te tollen als deeltjes van een molecule die elkaar niet los kunnen laten. Vaak houdt de ene danser zijn hand aan het hoofd van de andere terwijl ze rond elkaar cirkelen. Je ziet als het ware een dans van hoofden waar lichamen achteraan zweven. Ook die bijzondere wijze van dansen is voor Cherkaoui verbonden met de idee van een grote samenhang: alles moet, ook letterlijk dus, met alles in contact blijven. Samenhang blijkt zelfs uit de encenering van de muzikanten. Ze leveren niet zomaar de muziek aan. Als

ze zingen, geven ze met hun handen de toonhoogte van hun zang aan, zodat je op heel didactische wijze de grillige vervlechting van de polyfone zanglijnen kunt aanschouwen. Het is een choreografie in de choreografie.

Marc Wagemans springt eruit in de cast van 'Foi'. Hij is geen getrainde danser of muzikant. Hij heeft hij het syndroom van Down en verdiende zijn sporen als acteur bij Theater Stap. Daar werkte hij mee aan 'Ook', een voorstelling van Sidi Larbi Cherkaoui en Nienke Reehorst. Zijn aanwezigheid maakt het wereldbeeld in 'Foi' niet alleen completer - hier leven niet enkel perfect getrainde performers - ze heeft voor Cherkaoui ook een symbolische betekenis. Hij is als een waarheidsindex in het complexe groepsproces van de voorstelling.

Cherkaoui : 'Marc is gewoon Marc. Bij Theater Stap leerde ik ontzettend veel over het menselijke brein, over de maskers die we dragen. Dat was super. Ik wou dat absoluut meenemen in 'Foi': ik wou de andere dansers confronteren met een transparantie van emoties. Dat ligt soms heel moeilijk met dansers. Je moet steeds alert blijven voor de subtiele signalen die ze uitzenden. Ik wil zo democratisch mogelijk werken, zonder compromissen. Ik wil dat iedereen 'mee' is met wat gebeurt, dat iedereen achter het werk kan staan. Met Marc omgaan, vraagt tact en geduld. Dat kan heel fragiel zijn. Het is de ene keer erop, en de andere keer eronder. Maar eigenlijk geldt dat voor alle dansers: ze hebben allemaal hun handicap, dingen die ze niet aankunnen. Alleen zijn zij erop getraind om dat weg te moffelen. Marcs aanwezigheid is daarom sociaal heel juist. Ze creëert een andere norm. En ze klopt ook met de middeleeuwse context die ik wil oproepen.'

Uit: **Pieter T'Jonck**, 'Over engelen en mensen', De Financieel-Economische Tijd, 19 maart 2003, p. 11



Op zoek naar een nieuwe voorstellingsvorm

Wat is een middeleeuws-hedendaagse opera? We weten het nog niet, maar Sidi Larbi Cherkaoui heeft zich in zijn zoektocht naar een nieuwe voorstellingsvorm precies over die vraag gebogen. 'Foi', zijn laatste creatie, is de vrucht van die intense reflectie. De jonge choreograaf, lid van het kunstenaarscollectief van les Ballets C. de la B. uit Gent, draalt niet. Twee jaar na zijn laatste stuk, 'Rien de rien', en vier creaties later, is hij er weer (als we 'Ook' meetellen, een stuk dat hij creëerde met Nienke Reehorst en een gezelschap mentaal gehandicapten; en 'it', een magistrale solo die hij met een echte ezel bracht en samen met Wim Vandekeybus choreografeerde voor het Festival van Avignon). Zijn projecten worden steeds complexer. Onlangs nog oogstte 'D'Avant', een excentriek choreografisch kwartet en een collectieve creatie getekend door vier hippe jongens, heel wat succes. Met als surrealistische invalshoek 'Wat is middeleeuwse variété-muziek?', bracht de ongewone boys band een betoverende bewegingstaal. We zagen een overvloed aan humoristische ideeën, die met grote affiniteit gecreëerd waren door de choreograaf, twee dansers van het gezelschap van de Duitse choreograaf Sasha Waltz, met name Luc Dunberry en Juan Kruz Diaz de Garaio Esnaola, en Damien Jalet, sinds het prille begin creatief medewerker van Sidi Larbi Cherkaoui. Een gedante en a capella gezongen voorstelling.

Sidi Larbi Cherkaoui wil leren uit uitwisseling, net zozeer met zijn vertolkers als met artiesten uit andere disciplines. Hij richt zijn aandacht in de eerste plaats op de muzikale

zoektocht en live zang. Die manier van werken begon hij in zijn vorige creatie, 'D'Avant'. In 'Foi' gaat hij in die richting verder. Dit stuk werd gecreëerd samen met Capilla Flamenca, een internationaal gereputeerd vocaal en instrumentaal ensemble. De choreograaf en Dirk Snellings, artistiek directeur van dit ensemble, werden het eens over de periode, met name de veertiende eeuw en het Ars Nova, en over de muzikale keuzes: een selectie polyfonieën en ingewikkelde geschreven muziekstukken. Het contrapunt vormden eenvoudige deuntjes uit de orale traditie. Die tweede zoektocht is te danken aan de aanwezigheid van zangeres Christine Leboutte, belast met de muzikale leiding van de dansers, en Damien Jalet, danser-zanger en bezeten etnomusicoloog.

Sidi Larbi Cherkaoui werkt op het podium met zeventien vertolkers, waarvan vier zangers en drie muzikanten van Capilla flamenca. En om zich beter op dit grote project toe te kunnen leggen, danst hij ditmaal zelf niet mee.

De dansers-zangers van 'Foi' zijn uit verschillende landen afkomstig: IJsland, Korea, Zweden, de Verenigde Staten, Frankrijk, België. De creatie werd samen uitgewerkt rond bepaalde thema's: het overlevingsinstinct en de notie van overdracht volgens de verbeelding en het geloof of de overtuiging van elk individu.

Tussen "kristallen stemmen" (zo benoemt de choreograaf de geraffineerde polyfonieën van Ars Nova), en de dorpsgezangen creëren de vertolkers doordringende en vervormde beelden. Ze oscilleren van de engelachtige evocatie naar het aardse grommen, van de humor naar het verdriet: een wreed IJslands slaapliedje, een mechanisch trio dat wat wegheeft van een golem of een videospel, het laatste ademhappen van een zwaan als gevolg van olieverontreiniging. Deze orfische beelden dienen eigenlijk de overdracht van een psychologische toestand, buigen zich over de herinnering aan collec-



tieve ervaringen, of over een manier om overeenkomsten te vinden met datgene wat een deuntje suggereert. Een muur bewegingsloze ruggen, een bewegende vloer van vervlochten lichamen, een yogi zonder benen, een reeks oorvegen, een solo met bokshandschoenen die versierd zijn met de Amerikaanse vlag, en nog veel meer. 'Foi' beheerst heel handig de overlappende genres en de superpositie van triviale en geraffineerde, abstracte en figuratieve beelden en vermengt zo collectieve ervaringen van vandaag met die van vroeger. Fantasma's en fantomen, archetypes en picturale evocaties in oude of herboren vorm, bestiaal en ex-voto, niets weerstaat de rijke taal van de choreograaf. Beelden en dansen ontplooiën zich in een driehoeksvormige scenografie die soms op een kerkhof lijkt en dan weer op een verzakte toren. De bodem beweegt soms en is bedekt met stofjes en papiertjes. De Apocalyps volgens Cherkaoui?

Je zou over hem kunnen zeggen dat hij naar het oosten kijkt, naar de zonsopgang, maar hij is geboren in het



westen, de zonsondergang. Alle energie van zijn dans circuleert onder die boog, in het gekleurde prisma van zijn iconoclastische fantasieën. Maar Sidi Larbi Cherkaoui kiest niet tussen de twee polen van zijn werk, die kalligrafische schriftuur en zijn parodiërende intermezzi. Hij harmoniseert en schikt zijn voorstellen naar die van zijn talrijke vertolkers. De jonge choreograaf, half Belg en half Marokkaan, denkt in bochten en spreekt zacht. Daar is helemaal niks mystieks aan, hoewel ...

Een van de motieven van zijn vloeiende bewegingstaal lijkt een eeuwig gebaar in achtvorm te beschrijven, een kronkelende golving die de oneindigheid benoemt en over de wederkerigheid van tekens spreekt. In 'Rien de rien' - een stuk gecreëerd tussen teksten en bewegingen die alle soorten identiteitscrises opsommen: immigratie, uitsluiting ... - monopoliseert deze beweging de armen door haar vlechtwerk te verstrengelen met alle mogelijke soorten afzettingen in de ruimte. In 'D'avant' glijdt de bochtbeweging langs de benen en breidt ze, in duo's en kwartetten met tango- of dribble-allures, humoristische dansen die de mannelijke stereotiepen omverwerpen. In 'Foi' tast de golfbeweging de gezichten aan. Nekken, gezichten en handen kruisen elkaar, vermengen zich. Onafgebroken glijdt die mensenstroom naar de bodem en zuigt in golven de beweging naar de materie toe.

In deze voorstelling blijft Larbi Cherkaoui van de scène. De dans staat op zich - ieder heeft zijn eigen beweging - ze is vloeibaar, golvend, en neemt ook een voorouderlijk karakter aan. Toch is de vuurdans van Cherkaoui, waarin lichte bewegingen met vonken jongleren (denk maar aan de magnifieke interpretatiesolo in 'Iets op Bach'), in de bewegingen van het gezelschap aanwezig. Verrukkelijke abstractie? Nee. Larbi Cherkaoui, schalkse engel in 'Foi',

decadente asceet in 'it' (een solo geïnspireerd op een novelle van Paul Bowles), houdt ook van symbolen, is dolblij met het theater en aarzelt niet om de realiteit onder ogen te zien. Laten we ook zijn gracieuze silhouet niet misskennen: de choreograaf is even flexibel en taai als een rietstengel in de wind. Wat er ook van zij, Larbi Cherkaoui heeft er goed aan gedaan tekens te choreograferen, en hij doet dat met talent. Maar misschien zonder kruisteken, kwestie van overtuiging?

Uit: **Irène Filiberti**, 'Sidi Larbi Cherkaoui, le verbe des anges', maandblad Théâtre de la Ville Parijs, februari/maart 2003, p. 10-11 (vertaling Steven Goedhart)



Sidi Larbi Cherkaoui over het thema en de dans in 'Foi'

"In 'Rien de Rien', mijn eerste creatie voor Les Ballets C. De la B., kwamen zes erg verschillende dansers/acteurs en cellist Roel Dieltjens samen in een ruimte die een moskee suggereert. Vertrekkend vanuit de persoonlijke cultuurontmoetingen van de dansers en een modern en hedendaags repertoire voor solo cello, werd het een cultuurclash op alle niveaus. Thema's als gelijkwaardigheid/hiërarchie tussen mensen onderling en het belang van taal als wapen of de beperking ervan kwamen aan bod. Salondansen naast hedendaagse muzikanalyse, een popliedje naast moderne muziek, een zestienjarig meisje naast een zestigjarige dame. Alles draaide rond een zoektocht naar absolute gelijkwaardigheid, een poging hiërarchie te vermijden.

Hiërarchie vermijden op vlak van stijl, muziek, dans, zang, beweging en tekst blijft ook een ambitie in 'Foi'. Het 'dogma' om de muziek op scène live uit te voeren (anders is er zang, tekst of stilte...) en om de voorstelling uit een samenwerking tot stand te laten komen, wordt verder doorgetrokken. Nieuwe thema's zijn ditmaal de obsessie van het overleven en overleveren, zowel van de muziek (via partituren, via mondelinge overlevering,... en de verschillen hierin), als van ideeën, van overtuigingen (kruistocht...), maar ook van je eigen lichaam (zelfbescherming, hopen op een lang leven, seksueel contact,...). De dansers/acteurs van Zweedse, Koreaanse, Amerikaanse, Vlaamse, enz... afkomst komen in 'Foi' dus elk met hun eigen cultuur en opvoeding tegen dezelfde muur te staan, zij het met een persoonlijke overtuiging over wat er achter die muur ligt. Ieders geloof wordt op de meest naïeve manier vergeleken met die van de anderen, en conclusies

worden liefst in vraag gesteld. Twijfelen wordt bijna een overtuiging en "eerst zien en dan geloven", zou hier wel eens "eerst geloven en dan zien" kunnen zijn...

- Natural body language: net zoals in 'Rien de Rien' de choreografie laten vertrekken vanuit de meest banale en natuurlijke lichaamstaal. Dansfrases samenstellen met de normale gebaren en bewegingen die iedereen onbewust doet terwijl hij of zij praat.
- Kalligrafie: vloeiende lijnen en bewegingen (perpetuum mobile; constant in beweging blijven) van het hele lichaam met vooral een taal voor de armen en richtingen voor het hoofd die de beweging nog meer benadrukken of ondersteunen. Dit zowel voor grondmateriaal als in de gehele ruimte.
- Het aftasten van de limieten van het instinct; in dans vertaalt zich dat ook door bewegingen die je in gevaar brengen; je moet rekenen op je snelle reacties, of op de weerstand/kracht van je lichaam. Na mijn samenwerking met Nienke Reehorst (Ultima Vez) en Wim Vandekeybus (solo 'It' voor Avignon), en mijn eigen ervaringen in 'lets op Bach' en 'Rien de Rien' zijn dit sporen die ik in 'Foi' verder onderzoek.
- Al het bovenstaande wordt natuurlijk in volledige samenwerking met de dansers ondernomen. Hun eigen inbreng is wellicht het belangrijkste materiaal; ik tracht vooral hun voorstellen extra richting te geven en alles te laten smelten. Zowel met Laura Neyskens (16!) als met Damien Jalet (26) heb ik al gewerkt in 'Rien de Rien' (met Damien ook in 'd'Avant', een coproductie van het Festival de Marseille en de Schaubühne), en met Darryl E. Woods in 'lets op Bach' van Alain Platel. Met sommigen is er dus al een zekere ervaring opgebouwd.

Sidi Larbi Cherkaoui, persdossier 'Foi'

Ars Nova en Trecento-muziek in Europa tijdens de veertiende eeuw

De middeleeuwen worden wel eens de donkere tijden van de Westerse beschaving genoemd omdat ze liggen tussen de Romeinse tijd en de wederopstanding van de renaissance. Deze benaming kan wellicht van toepassing zijn op de periode van verval en ontreddeering waarin Europa een ontvoegingsstrijd voert tegen de Romeinen. Maar zodra het evenwicht hersteld is en de feodale structuren geïnstalleerd zijn, slaagt de hoge adel erin middelen en macht te centraliseren en een hoogstaand en uitzonderlijk luxueus en verfijnd leven te leiden; vandaag typeren we die periode als de gotiek.

Vanuit Frankrijk overstroomt deze nieuwe (levens)kunst (Ars Nova), die alle stroeve en logge structuren van het verleden (Ars Antiqua) openbreekt, heel Europa. Het Franse model kent in Italië veel navolging bij de hoge adel en de rijke kooplui in de loop van de veertiende eeuw, maar blijft gebed in de eigen (muzikale) traditie (Trecento).

Net zoals in de gotische kathedralen alle muren worden opengebroken, verkent de muziek voor het eerst de autonomie van elke muzikale lijn. In de polyfone (rnerstemmige) ontdekkingsstocht van de veertiende-eeuwse toondichters krijgt vooral de tijdsbeleving een ongekende verfijning en complexiteit. Waar in de Ars Antiqua-muziek de stemmen synchroon (homofoon) verlopen, krijgt in de Ars Nova iedere stem haar eigenheid in een strikt rollenpatroon dat het sterkst tot uiting komt in de isoritmische (staats)motetten. Door het bijzonder geraffineerd omgaan met de tijdsindeling van elke partij ontstaat er een ritmische com-

plexiteit die later nooit meer zal geëvenaard worden in de West-Europese muziek.

In Italië heeft de Trecento-componist vooral oog voor uitbundige virtuositeit en nieuwe samenklanken. De versmelting van de beide stromingen omstreeks 1400 leidt tot een bijzonder verfijnde toontaal (Ars subtilior) die aan bepaalde Europese hoven tot het uiterste wordt gecultiveerd.

Ook in Vlaanderen bleef men niet ongevoelig voor de muzikale vernieuwingen; in Gent, de grootstad bij uitstek, duiken heel wat werken op die deze Europese stroming een eigen, lokale invulling geven.

Tijdens de voorstelling 'Foi' zullen alle dimensies van de veertiende-eeuwse muziek een plaats krijgen, zowel de "geleerde" muziek of genoteerde muziek in misdelen, motetten, hoofse liederen (ballade, virelai, rondeau) en hoofse dansen als de "simpele", niet genoteerde muziek die in de orale traditie tot vandaag is blijven bestaan.

Deze verscheidenheid zal de toeschouwer van vandaag niet alleen verbazen, maar ze kan hem ook emotioneel en spiritueel raken.

Dirk Snellings, persdossier 'Foi'



De transformaties van Sidi Larbi Cherkaoui

Vorig jaar werd danser en choreograaf Sidi Larbi Cherkaoui vereerd met de vraag van de Franse auteursvereniging SACD om een solo te maken voor 'Le Vif du Sujet'. In dit programma van het Festival van Avignon, gewijd aan jonge dans, moet elke danser die uitgenodigd wordt op zijn beurt een choreograaf vragen om een solo voor hem/haar te maken. De keuze van Cherkaoui viel op Wim Vandekeybus.

Voor Sidi Larbi Cherkaoui begon het in november 1995 ook allemaal met een solo. "Ik ben begonnen als tv-danser, na veel deelnames aan playbackshows en optredens in discotheken. Mensen die mij daar aan het werk zagen, moedigen mij aan om les te volgen. Ik ben toen begonnen aan de dansopleiding in Lier. Kort daarna nam ik deel aan de wedstrijd voor de 'Beste Belgische Danssolo', die georganiseerd werd door Victoria en Alain Platel. Ik won die wedstrijd, en dat heeft voor mij veel deuren geopend. Ik werd bijvoorbeeld uitgenodigd om in PARTS te gaan studeren, iets wat ik uit eigen beweging wellicht niet gedaan had. Na een jaar heb ik mijn studie bij PARTS echter gestaakt, omdat ik na een auditie aangenomen was bij Alain Platel in 'Les Ballets C. de la B.'. Ik had ook het gevoel dat ik de stortvloed aan informatie die in het eerste jaar PARTS over mij was gekomen moest laten bezinken. En of ze nu bezinkt terwijl je op de schoolbanken zit, of ze bezinkt terwijl je aan het werk bent, maakt niet zo veel uit. Voor mij toch niet. Ik ben daar ook wat eigenwijs in. Na een jaar had ik het idee dat ik zelf verder moest uitzoeken wat ik zocht. Er zijn veel boeiende benaderingen van dans, maar daarom hoef ik die niet allemaal te kennen. Ik ben eerder geneigd mijn eigen accenten te leggen."

Detailwerk

Larbi Cherkaoui draaide mee in ondertussen legendarische Platel-voorstellingen als 'Iets op Bach'. Met 'Rien de rien' was echter in een klap ook zijn eigen naam als choreograaf en theatermaker gevestigd. In dat stuk vormen muziek en dans een innige twee-eenheid. Het is een aspect dat ook terugkeert in 'D'avant', een voorstelling met Damien Jalet, Juan Kruz Diaz en Luc Dunberry. Hoe valt dat te rijmen met de keuze voor Wim Vandekeybus als choreograaf? "Wim was een van de eerste mensen die belangstelling toonde voor mij ten tijde van de 'beste danssolo'. Ook later kwam ik hem weer tegen bij PARTS. Hij heeft altijd gevolgd wat ik deed. Toen ik van SACD de vraag kreeg om een solo te maken bedacht ik mij dat ik behoefte had aan iemand die mij lichamelijk zou dwingen andere dingen te proberen dan die waar ik nu mee bezig ben. Ik heb het gevoel dat ik als choreograaf meer en meer evolueer naar detailwerk, het uitpluizen van de manier waarop lichaamstaal werkt. Terwijl ik in het begin heel kort, heel 'sharp' danste, duiken er nu ook meer continue en vloeiende lijnen op. Ik vermoedde dat Wim mij zou uitdagen om dat assertieve van mijn vroegere bewegingen terug boven te halen. En dat bleek ook zo te zijn."

Sinds zijn eerste kennismaking met Vandekeybus heeft Sidi Larbi Cherkaoui zich ontwikkeld van danser tot choreograaf. Toch was dat geen hinderpaal voor de samenwerking. "Ik kan moeilijk iets nadansen. Ik moet een beweging die mij voorgesteld wordt altijd tot iets persoonlijks transformeren. Het moet een deel van mijzelf worden. Bij Alain Platel was dat nooit een probleem, omdat die vindt dat je zelf moet kiezen hoe je een beweging uitvoert. Ondertussen heb ik geleerd om beter uit elkaar te houden wat ik zelf wil en wat een ander wil, en zelfs hoe je uit die spanning iets kan halen. Daardoor was de samenwerking met Wim heel boeiend: hij kan vaak heel sterk focussen op kleine onderdelen van de beweging, om er echt het uiterste uit te halen."

Wim Vandekeybus droeg het thema van 'it' aan. Vandekeybus : "Ik heb lange tijd gewerkt aan een verfilming van 'The circular valley' van Paul Bowles. Ik bezocht de auteur zelfs verschillende keren. Toen hij blind werd, is het project helaas vastgelopen. Dat boek gaat over een geest, 'Atlajalah', die allerlei gedaantes kan aannemen, zowel van mensen als van dieren. Ik heb het verhaal weer opgenomen voor de voorstelling in Avignon. Daar noemen we die geest 'it'. Een ezel vertelt er, als een van de gedaantes van de geest, het hele verhaal. Tenminste, in een van de rugzakken van de ezel zat een bandopnamer die de tekst, gelezen door Benoît Gob, afspeelde. In het verhaal neemt de geest allerlei gedaantes aan, tot hij aan het einde ook in het lichaam van een vrouw kruipt. Het boeiende aan een danser als Sidi Larbi is dat hij de gave heeft te beantwoorden aan de voorstellingen die in je verbeelding leven. Hij kan de steeds veranderende kwaliteiten van de gedaantes die de geest aanneemt als geen ander belichamen. Met een vingerknip verandert hij van karakter. Net die grillige wisseling van kwaliteiten was hier van groot belang om het verhaal vorm te geven. Ik toon wel hoe ik bewegingen zie, maar hij voegt daar steeds iets aan toe."

Voor de voorstellingen in België werd de voorstelling uit Avignon grondig bewerkt. Het stuk dijde zelfs uit tot een lengte van 50 minuten. Ook staat nu geen ezel meer op het podium, maar maakte Wim Vandekeybus een film waarin de ezel het verhaal vertelt terwijl Cherkaoui danst. "En deze keer staat die ezel niet zomaar stom voor zich uit te staren, maar lijkt het alsof hij wel degelijk spreekt", verzekert hij.

Uit: **Pieter T'Jonck**, 'De transformaties van Sidi Larbi Cherkaoui', De Financieel-economische Tijd, 15 januari 2003



De cirkelronde vallei

Paul Bowles

Het klooster lag op een kleine hoogte, in het midden van een open plek. Er omheen ging het landschap zacht hellend over in de jungle. Net daarbuiten lag een klein dorp tegen de heuvel genesteld. Generatie na generatie kwamen de monniken, jongens die mager en grijs werden, en tenslotte stierven en dan begraven werden in de tuin. Kort daarop kwamen de rovers.

Niemand uit het dorp waagde zich over de kloof om naar het klooster te gaan. De Atlajala huisde daar. Hij had er al altijd gehuisd, zo vertelde men, en dat zou altijd zo blijven omdat de vallei zijn woonplaats was, en hij zou die nooit verlaten.

Dag na dag zwierf de ongeduldige Atlajala doorheen het klooster. Als een pijl zweefde hij over de vallei, werd vleermuis, luipaard of mot. En toen, op een avond, was hij een van de monniken geworden, zomaar, zonder reden. Het was een nieuwe ervaring, rijk en ongekend, complex en tegelijkertijd ondraaglijk en verstikkend.

Zoals de monnik keek hij naar de hemel, en zag die voor het eerst, niet de sterren, maar de ruimte achter de sterren. Toen begon de monnik zichzelf meedogenloos te kastijden. De Atlajala stond op het punt om er de brui aan te geven, maar toen stelde hij verbaasd vast dat die vreemde innerlijke pijn alleen maar voelbaarder werd door de slagen die van buitenaf werden toegebracht. En dus bleef hij. Telkens weer voelde de Atlajala, in zijn menselijke gedaante, zo'n wonderlijke veelheid aan ervaringen, dat hij er niet langer aan dacht om in een dierlijk lichaam te treden, zelfs niet om zich weer door de lucht te gaan

bewegen.

Toen de monniken het klooster verlieten, werd alles weer als voorheen. Er was niemand anders dan de schepsels die altijd al in de cirkelronde vallei hadden geleefd. Alles was zoals voorheen, maar niet voor de Atlajala: hij had het bestaan van de mens leren kennen.

Jaren later kwamen de rovers. Hij ontdekte weer nieuwe facetten van zijn ervaringen: de haat, de angst en de ondraaglijke pijn van de jaloersheid. Het verlangen om het geheimzinnige leven van de mensen te herontdekken kwam terug – een obsessie waar hij zich onmogelijk van kon ontdoen. Maar de rovers bleven niet lang. En rusteloos zwierf hij door de vervallen kamers, stomme getuigen, alleen, hunkerend om opnieuw een menselijke gedaante aan te nemen.

Toen zij over het vervallen klooster hoorden spreken, besloten een man en een vrouw om het te gaan bekijken. De Atlajala bekeek de vrouw met aandacht; zij was de eerste vrouw die ooit de vallei betrad. Onwillekeurig trad de Atlajala in het lichaam van de man, en hij was zich enkel bewust van de schoonheid van de vrouw en haar dreigende aanwezigheid. Deze pijn was hem te veel: onmerkbaar gleed de Atlajala uit de man en trad in de vrouw. En hij kreeg het gevoel dat hij in het niets was getreden, in zijn eigen wezen, zonder ruimte of gevoel. Maar toch was er een verschil: elk element was groter en intenser geworden. Nu begreep hij wat de man in de vrouw zocht. Maar nooit zou de man de volheid vinden van wat hij zocht. Maar de Atlajala, die nu één was met de vrouw, had die gevonden, en in het besef van die wetenschap trilde hij van vreugde. Het volgende ogenblik was hij alleen tussen de muren van het klooster. De Atlajala zweefde in de troebele lucht, en zag haar silhouet vervagen in de om zich heen grijpende nacht: hij beseftte dat hij niet in staat was geweest haar tegen te houden, noch om haar te volgen. Het zou hem

veel, veel tijd kosten eer hij weer eens in een ander bewustzijn zou kunnen treden. Een heel, heel lange tijd – misschien.

Uit: **De Cirkelronde vallei**, verschenen in 'De tere prooi', uitgegeven door Muntinga Maarten (verdeeld door Van Halewijck), 1998





Op vier donderdagen nodigt deSingel kunstenaars uit die door de aard of de duur van hun werk in het reguliere programma niet onmiddellijk een plaats vinden. dedonderdag vormen een vrijplaats waar ze hun 'zonevreemd' werk tonen, met de toeschouwer als deelgenoot. Op verschillende locaties in het gebouw tonen ze hun recent werk,

soms simultaan. U kiest zelf uw parcours.

#1 donderdag 2 oktober 2003

Fanny & Alexander theatrale kamer cinema (I)
Manuel Pelmus choreografie/performance (RO)
Lawrence Malstaf interactieve installatie (B)
Thomas Hirschhorn beeldend kunstenaar (CH)
Steven Jacobs kunsthistoricus (B)
Joris Delaet elektro-akoestische installatie (B)
Esther Venrooy saxofoon, gameboys & visuals (NL)
Kris Verdonck, Aernoudt Jacobs
vierdelige installatie/performance/lezing (1) (B)
Matthias Schoenaerts lezing teksten Jan Fabre (B)
Jeff Arnal (USA) en Dietrich Eichmann freejazz (D)
Agog freejazz (NJ)

telkens vanaf 20 uur . hele gebouw deSingel
kaarten € 10 (-19 jaar € 8) . uw ticket is geldig voor alle voorstellingen van 1 avond

www.desingel.be